Gure gizarteko gaitza

Izurri bat, peste bat bezela da gure artean leiaketa edo oposizioetarako prestatzen saiatzea. Bizibideren bat iristeko, irabazpide jakiñeko bat iristeko, lanbide batean sartzeko, nun-nai ditugu leiaketa auek.

Eta gure gizarteko gazte ta gizon eldu asko orretan ari dira beren egunak eta asteak eta urteak ere urtzen. Alako oposizioetarako ikasten ari naiz; norgeiagoka baterako prestatzen ari zera; batzeldi baterako alegiñak egiten ari da...

Gaitz ori oso zabaldua dago gure artean. Eta gaitz erdi, lau bost ordu galduetan bere lana burutzen ba-du. Baiña ba-dira illabetetan prestatzen ari izaten diranak; eta okerrago oraindik, zortzi, naiz geiago urtetan beren bizia, buru-lana ta izerdia ta umorea oposizioetarako prestatzen agortzen dutenak.

Arriari negar eragitekoa da, batez ere, azkenengo auei begiratu ta ainbeste ordu galtzen ikustea. Izan ere, lan-tokiak gutxi oi dira ta aietako amesetan ikasten ari diranak, izarrak baiño ugariagoak. Ortik konturatu zaitezkete, zenbatek alperrik galtzen dituan bere egun, aste ta urteak, gero lan-toki ortarako aukerarik gabe gelditzeko.

Bestaldetik, lan-toki oietarako bidea irikitzen zaien asko ta asko, andik aurrera alper gorrian biziko dira, alik eta lan gutxiena egiñaz, eta alik eta geiago irabaziaz. Ta jakiñal zorioneko gutxi auen alperkeria, atzera geldítu diranen bizkarretik gizentzen da.

Bein baiño geiagotan, lanbide guzia, astean edo illean bein lan-tokira joatea izango dute leku ori irabazi dutenak. Andik kanporako denbora, uriburuan, kapitalean bizitzeko izango dute. Auek dira gure gizarteari bere probetxua ateratzen diotenak. Baiña beste asko, askoz geiago dira ogei ta amar urterekin eta nora jo eztakitela ao bete ortzekin gelditzen diranak, ogi-biderik gabe.

Itxura gabeko ordu galtze au ikusi ta galdetu bearra degu: Gure arteko lan-toki aukerak ez ote-litezke beste nolabait antolatu bear? Gizarteak ain bearreko dituan gizon eta emakumeen buru-besoak orrela alperrik galdu bearrean, ez ote da sixtema au aldatzeko ordua iritxi?

Ori lan gabe gelditzen diranen aldetik kontu au ikusita. Beste aldetik, berriz, toki oien jabe egiten diranen alperkeria; andik aurrera oi duten denbora ta patxara, ezer egin gabe bizitzeko; au ere lenbailen konpondu bearreko jokaera degu.

Ta gaitza ez da ontan bukatzen. Oposizio oietan, zer gerta oi da sarri? Gizonaren prestaketak baiño, askoz geiago balio duala, aita punteko on bat billatzeak. Onela, toki oietara iristen diranak, eztira askotan onenak izaten; baizik eta bitarteko on bat arkitu dutenak. Au da gure artean izurri ta zorigaitz aundienetako bat.

Berri-berria degu ontan Madrillen gertatua. Probintziko Gaixo-Etxe bateko irakaslea aukeratu bear zan. Burren-geitzen Irakasle tokia bete bearra zuten. Egin ziran oposizioak eta alakoak izan ziran leiaketa aretan izan ziran itxuragabekeriak, auzitara jo dute atzean gelditu diranak. Ez ori bakarrik: Madril'go Auzitegiak ontzat artu ditu oposizio oien kontrako keja ta illetak. Geiago esan bearrik eztagola uste degu.

«Txindurri» bertsolari zaarra il da

J. SAN MARTIN

«Txindurri» gaitzizenez ezagutzen genduan Gillermo Bengoetxea ermuar bertsolari zaarra il da. Ermua (Bizkaia) bere jaioterrian, epaillaren 15-ean, aurkitu dau erioak, 88 urtegaz.

Bere denporan pelotari ta mendizale azkarra izan zan, bertsolariaz gaiñera. Gizon langillea, alaia, zintzoa... ta zer ez geiago. Bere eginkizunak ondo beterik joan da mundu onetatik. Bere gaitzizenak ziñuan lez, benetako «txindurria» (=txingurria) zan izan be gure gizona. Ondo letorke berari be, erlea ta txindurria lan kontuan kidekoak diranez, aspaldi Indaleki Ojanguren argazkilariari ipini eutsan bertsoa:

Erle zintzua lorerik-lore
aspertu bage lanian
zertxobait billa egingo badu
jateko negu aldian,
zu berriz beti tontorik-tontor
mendi punta artian
loikeriari alde egin da
osasunaren bidian.

Bera be olakua izan da ta ortik etorkion «Txindurri». Amaika jende alaitua ta amaika beartsuri lagundua.

Aintziñako gauzen kontalari lez ze ez zan atzean gelditzen zana. Oroimen onekoa zan. Bere onduan norbait alegindu balitz bere izjariozko kontaerak jasotzen, liburu eder bat bete zeikean. Nik dakidanez, «Dundunzar» izan da, bere atal polit batzuek euskal literaturaren alorrerako batu zituana. «Txindurri»ren izana —izana, ta ez izena—, ezagutu nai dabenak irakurri deitiala «Karmel»-ean argitaratu ebazan idazlanak, ta ez da damutuko; ara nun aurkitu: *«Txindurri» bertsolaria* («Karmel», VIII-gn. urtea, 6-gn. atala, 26-gn. orrialdea, 1958); *«Txindurri» ta... Iparragirre* (XI-gn. urtea, otsailla-jorrailla, 62-gn. or., 1961); eta *«Txindurri» ta... Txirrita* (XII-gn. urtea «Karmel»-en azkenengo aldizkaria, urteko ale bakarra, 113-gn. or., 1962). Iru lan oietan gelditzen jaku bere oroitzapenik sendoena, eskerrak «Dundunzar»-i.

Bere kontaera orreitan azaltzen dira oindiñok jasotzeka daren Txirrita-ren bertsoak be. Ta Iparragirre ta «Txindurri» beraren bizitzari buruz be bai naikoa gauza jakingarri.

Ojanguren-en omenez egindako azken bertsoan ziñuan:

Maite dezagun biar dan legez
Jaungoikuaren legia
Bera dalako neronen ustez
bestiak baiño obia,
Berak dirausku ez eukitzeko
besten gauzen enbidia
iñori kalte egin barikan
garbi bakoitzak beria.

«Txindurri»-k orrela bete eban bere bizitza, ta iñorentzat zerurik bada, aura an izan da. G. B.

KEZKAK

«Zeruko Argia» nortzuentzat?

Auxe galdera! Nortzuentzat izango da, ba? Danentzat, guzi-guzientzat. Noski.

Asmo ederra, guzi-guzientzako izan nai ori. Asmo bikaiña.

Ala gertatzen ote da? Or koxka! Guziena izateak, arrisku bat dakarna: guziena ta iñorena ez... guzientzat eta iñorentzat ez... "Guzia nai duanak, guzia galdu", gerta diteke esaerak diona. Or kezkak!

Urte-Berri arratsaldea. Alzarna'ko "Irure" baserrian, Santen-grazi azpian, Goenaga'r Jose jesulagun eta irakasle argia ta biok alkarrizketan:

—Atsegin zaizkit "Epistola" ta "Ebanjelio" en itzaupenak.

—Ezagutzen dituzu, beraz!

—Bai, Zeruko Argia'n irakurtzen ditut astero.

—Ederki. Nork esan? Eta... Zeruko Argia?

—Ondo... Aurrera dijoa. Atsegin zait, gero ta geiago. Ori bai, ezagun izaten da, nortzuk dakiten aurtzarotik eta nortzuk diran euskaldun-berri. Alde ona dago, ba, euskerari darakionez!, Etxaniz... Basarri... ta onelako batzuen idazkera izan, ala beste askorena...

Ederki! Erroma'ko "Gregoriana" Ikastetxe ospatsuan ogeitaka urtetan irakasle dan A. Goenaga, Z.A. irakurtzen. Txalogarria benetan! Zoragarria guretzat!

Baña une berean, an inguruko nere elizìarrekin oroitzen nintzan. Erroma'n irakasle izen aundikoa, euskeraz irakurtzen eta bitartean gure errian... zenbatek irakurtzen? Oso gutxik artzen dute. Nik ezagutzen ditudan errietan, oso gutxi dira arpidedun.

Geiago oraindik. Erroma'n jakintsuak Z. A. irakurtzen eta nik erriko baten eskarira, arpidedun bat gutxitu bear...

Nortzuentzat da Z. A.? Jakintsuentzat, ikaslentzat, erri aundikoentzat? Guzientzat! Bai, asmoz bai. Baña, dijoanen-dijoan, nortzuk uste dezakete berena dutela?

Zorionean, asi dira ikasiak, eskoladunak e r e euskera - zaletzen. Baña... Eta Euskeraren ur garbia gordetzen dan erri txikietarako, zer. Osoro euskaldun dan erri xearentzat, zer? Berena usteko al dute? "Gaiak dira zailak" esan dezake norbaitek. Bai, baña... bear bezela xetu ote ditugu... xamurtu... ao-goxatu...? Erreztu al ditugu gaiak? Erriaren aorako eratu ta egosi ote ditugu gaiak? Erriaren aorako eratu ta egosi ote ditugu, dabizkigun gai guziak Bildur naiz. Kezkaz...

GAZTAÑAGA'K

AMETSLARI ANTZO!

IÑAKI EPELDE

Egia esateko, nere Erritik aparte xamar bizi naiz, baña ala ta guziz senez tamenez nerekoei darraikiet. Ezingo dut ukatu, egun orretan ez nintzala neurekiko, ta gela auen estu-itzala utzirik, inguruan ditugun mendi tontorrera eldu nintzan, berak garaitzeraño.

Urruti batean, mendi gallur ugari nabaitu nituan, an-or-emen zabaldurik baña guziak ausarti agertzen zutelarik beren gâlpar arroa. Urreraturik ala, etxe mordoxka bat, tellatu margolezkoz josirik, keia zeriotela, otordu goxo bateren ezaugarri. Ala ta guziz, agerpide bat zuten guziak nabarmen, alako kezten batzuak, zutik eta aizearen zarradari aurrea emanik. Sendi asko nenkusan ikusmira baten aurrean, beren aideetako edo abeetako bat baitlute itzlari antzo. Garoa'ko Joanes artzaia ote, bere jantz-irudi ta guzti? Ezin zitekean. Axular, gaurko jazkeran mintzatzen? Iñolaz ere. Aitor ber-bera?

Aiton-amonak ziran entzule bizidun, ta illobatsuak begi-belarri lurrean etzanda. Zerbait gogaikarria ta garrantzikoa izan bear, noski. Bukatu zan "telefilma" ori, ta geldiune baten ondorio, "egunerokoa" asi zan agertzen, eguneko ludi goraberakin. Benetan, argazki garbi ta esankor une bertakoak adieraziaz.

Ezin zitekean ura dana egia izan. Nere baitan ez negon ain segurantzi osoan, ikusi-oro egizko-semea ote zitekean. Alboraturik nere urrutizko-antiojoak, etzan nintzan nerau ere, ta betiko adiskide dutan, ain adiskide zintzo Z. ARGIA atera nuan nere patrikatik, ta ara ze lerroekin topo egin nuan, uste gabean:

"Eta, geroko, amets aundiak egin bear ditugu. Irrati naikoa eztala, Telebista ("Urrutikuskiña" esango genduke euskeraz) alde guzietara begiz ta belarriz zabaltzen asi zaigu. Begietatik sartzen dana, belarri ta beste zentzunetik sartzen dana baño barrenago gelditzen da. Belarri ta begiz sartzen dana, berriz, are ta geiago. Asmaketa au, beraz, gure euskeraren morroi jarri bear degu Euskalerrian. Erri aurreratuen maillan joka bear degu ontan".

Irakurri ala, ametsean jarraitzea erabaki nuan. Betire ametsak egiaren uztarraren zerbait zekarkidalakoan. Au nenkusan gure errian zabaldurik, gazte mordoxka bat, zein baño zein leiatsuago. Alako larunbat arratseko jaiak antolatzen; antzerkilariak arreta aundienagaz "filmatzen" ondorengo Urrutikuskin-saioak; nunnai lanean, ta ez nolabaiteko ordaiñaren eskale. Ura dana, ordea, goxoegia zirudin, egia esateko.

Itzuli nintzaneko, buru-gogor jarraitzen nion nere pentsakeran. Au zan nere iturri agortu-eziña: aberats izanik, besteen protxurako aritu naia. Guk ezingo degu gure altxorra, lurraren zimaur biurtu, oraindaño egiñak aski baitlira bezela. Badegu oraindik, izan ere, puska baterako, erriak esan oi duan bezela.

Z. ARGIAK arrazoi du, "geroko amets aundiak egin bear ditugula" dionean. Ez alperrik, gure arreta ta naia. Ez da lenbiziko aldiz, dezadala, baikor joka bear degula. Betire, aurrerantzean aide artu nairik. Gure gizadiko semeak geranez, geure gizadikiko joka bear degu. Gaurkoz "Urrutikuzkiña" degu, degun oro igoko duan errota bikaiña. Ziur nago, Irrati-itzlari ta aurkeztalle gartsuak azaldu diran bezela, urrengo maillarako ere agertuko dirala ere. Neska bikain, ta gazte jatorrak etzaizkigu palta artarako; bakoitzari berea... ta, nork, besteruntz, eragotsi lezaiguke amets au?

CHIMBO
EDARI-URTZAILLEAK (Destilerias CHIMBO)
CHIMBO
Erriko Alondiga
BILBO Urrutizkiña 312800 ta 317400

FUNCOR, S.C.I.
Benetako baserritarrak bear ditutzen MAKINAK:
BIRRINTZAILLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA
Europa'ko aurrerakizuñ'k onenak, emengo nekazarientzat
ADI TA OROI EZAZU
FUNCOR
AZKAR BEZIN ONDO
ELORRIO — Vizcaya 114

Nork KUKURRUKU!!!¿¿¿
Ollarrak
olloteqian?
...Ez. FAGOR'ek
sukaldian
FAGOR

Zeruko Argia
Oquendo, 22
DONOSTIA
Arpide-saria
Urtekoa .... 140 pta.
Erbestean .... 210 pta.
Aidez artu nai bada, galdetu.

TV - RADIO
TELEFUNKEN
MUNDU guzian famatua dan marka alemana
TELEMIG
MIGUEL CELARAIN'enean
arkituko dezu
Urbieta, 24 — Urrut. 11.711 ta 24.700
DONOSTIA